

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 68, Nisan 2018, s. 69-88

Yayın Gelis Tarihi / Article Arrival Date

03.02.2018

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

10.04.2018

Yrd. Doç. Dr. Arkun TATAR

FSM Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü
atatar@fsm.edu.tr

Hüdanur ÖZDEMİR

hudaozdemir@gmail.com

Psk. Fadime DİNDAR HAŞLAK

fadimedindar@hotmail.com

Psk. Şükrü ATSIZELTİ

sukruatsizelti@gmail.com

Psk. Mehmet Talha ÖZÜDOĞRU

talhaozudogru@gmail.com

Psk. Feyza ÇAVUŞOĞLU

fezacvsoglu@gmail.com

Behmen ÇELİKBAŞ

behmen.celikbas@gmail.com

Psk. Ayşe Refia UYSAL

ayserefia@gmail.com

Psk. Nazlıcan TOKLU

nazlican.toklu@gmail.com

Psk. Gizem UYĞUR

uygurgizemf@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Melek ASTAR

FSM Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü
melekonometri@hotmail.com

Doç. Dr. Gaye SALTUKOĞLU

FSM Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü
sgaye983@hotmail.com

YETİŞKİNLER İÇİN A SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

z

Bu çalışmada, yetişkinlerin sosyal becerilerinin değerlendirilmesine yönelik bir ölçeğin geliştirilmesi ve temel psikometrik özelliklerinin incelenmesi işlemleri yürütülmüştür. Çalışmada ilk olarak araştırmacılar tarafından, ilgili çalışmalar doğrultusunda, sosyal beceriyi değerlendirme amacıyla 350 madde yazılmıştır. Madde havuzunun oluşturulmasının ardından iki ayrı uygulama çalışması yürütülmüştür. Birinci çalışmaya 18-69 yaşları arasında 845 kadın 365 erkek, toplam 1210 kişi katılmıştır. Bu alışma sonrasında hedef ölçeğe madde analizi ve madde yanıt kuramı kullanılarak 80 madde seçilmiştir. İkinci çalışmada bu 80 madde 18-72 yaşları arasında 1108 kadın, 1078 erkek olmak üzere 2186 kişiye uygulanmıştır. leğle birlikte, katılımcıların bir kısmına geçerlik çalışması için Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri, Hastane Anksiyete ve Depresyon leği, z-Etkililik-Yeterlik leği, Empati leği, Schutte Duygusal Zeka Testi, Buss-Perry Saldırganlık leği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi de verilmiştir. Sonuç olarak ölçeğin iç tutarlılık katsayısı tüm grupta 0,956, kadınlarda ve erkeklerde ise 0,955 olarak tespit edilmiştir. Test-tekrar test bağıntı katsayısı 0,698 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin diğer lme araçlarıyla 0,080 ile 0,761 arasında değişen bağıntı katsayıları gösterdiği hesaplanmıştır. Çalışmada incelenen özellikler dikkate alındığında ölçeğin temel psikometrik özellikleri taşıdığı ve ilgili çalışmalarda kullanım için uygun olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: sosyal beceri, sosyal yeterlilik, duygusal zeka, empati, benlik saygısı, sosyal destek

DEVELOPMENT AND INVESTIGATION OF PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF A SOCIAL SKILL TEST FOR ADULTS

Abstract

The aim of this study was to develop an inventory to assess social skills of adults and to investigate basic psychometric properties of the scale. Initially, researchers prepared 350 items in line with the related studies assessing social skills. Subsequently, two test administrations were done. In the first study a total of 1210 people, between the ages of 18 and 69 years, 845 women and 365 men participated. Through this study 80 items were selected for the target test using item analysis and item response theory. In the second study 80 items were administered to a total

of 2186 people, 1108 women and 1078 men, age range was between 18 to 72. Some of the participants received the Coopersmith Self-Esteem Inventory, the Hospital Anxiety and Depression Scale, the General Self-efficacy Scale, the Empathy Quotient, the Schutte Self Report Emotional Intelligence Test, the Buss-Perry Aggression Questionnaire, the Big-Five Personality Questionnaire along with the scale for the validity study. The results showed that internal consistency coefficient of the scale was 0.956 for the whole group, 0.955 for both men and women. Test re-test correlation coefficient was 0.698. Correlation coefficients between the scale and a aforementioned instruments ranged from 0.080 to 0.761. The results revealed that the scale included basic psychometric characteristics and was suitable for use in related studies.

Keywords: social skills, social competence, emotional intelligence, empathy, self-esteem, social support

1. GİRİŞ

Sosyal davranışın kavramsallaştırılmasında önemli bir yere sahip olan sosyal beceriler, kişinin sosyal çevre ile uyumlu bir yaşam sürdürebilmesi için toplumsal normlar çerçevesinde sergilediği davranış örüntülerini ifade etmektedir. Kişilerarası ilişkilerde insanın etkinliğini artıran, başkaları üzerinde pozitif bir etki bırakmasına katkı sağlayan, diğer insanlarla sağlıklı bir şekilde iletişim kurmasına olanak veren sosyal beceri, sözel veya sözel olmayan davranışsal iletişim becerilerini içermektedir (Bates, 1980; Libet ve Lewinsohn, 1973). Ayrıca çevrede olan bitene dikkat verebilme, sosyal çevreden gelen ipuçlarını algılama, bu ipuçlarını içinde bulunulan duruma göre yorumlama ve duruma özgü davranışlar sergileyebilme gibi beceriler de sosyal beceri kapsamında değerlendirilmektedir (Hochwarter, Witt, Treadway ve Ferris, 2006; Ladd ve Mize, 1983; Morgeson, Reider ve Champion, 2005). Bu becerilerin varlığı, sosyal çatışmaların azalmasına ve sosyal kazanımların artmasına neden olmaktadır (Riggio, 1986; Wu, Ferris, Kwan, Chiang, Snape ve Liang, 2015). Sosyal beceri ile yakından ilişkili olan, ancak farklı bir olguya işaret eden sosyal yeterlilik, kişinin davranışlarının toplumun diğer üyeleri tarafından içinde bulunulan normlar çerçevesinde değerlendirilmesi sonucu o kişi hakkında varılan yargılar bütününe ifade etmektedir (Cavell, 1990; Deniz, 2002; Gresham, Elliott, Cook, Vance ve Kettler, 2010; McFall, 1982; Önalın, 2006; Riggio, Watring ve Throckmorton, 1993; Romanczyk, White ve Gillis, 2005; Rydell, Hagekull ve Bohlin, 1997; Warnes, Sheridan, Geske ve Warnes, 2005; Yiğit ve Yılmaz, 2011). Sosyal yeterlilik ve sosyal beceri kavramları arasındaki ayrımın ortaya konması özellikle söz konusu yapıların ölçümü açısından önemli olmaktadır (Gresham, Elliott, Cook, Vance ve Kettler, 2010).

Kavramsal içeriği ve pratikteki karşılığı itibariyle sosyal becerinin, kişilik, duygusal zeka, empati, benlik saygısı, depresyon ve saldırganlık gibi olgularla ilişkisinin ortaya konulması, yapının daha iyi anlaşılmasına yönelik bütüncül bir bakış açısı kazandırmaktadır. Sosyal beceri ile duygusal zeka kavramları arasındaki ilişki incelendiğinde, sosyal beceri kapsamında değerlendirilen duyguları okuma, anlama, uygun bir şekilde ifade etme ve kontrol edebilme gibi becerilerin, duygusal zekanın bileşenleri olarak kabul edilen duygusal farkındalık, duyguları tanımlama, düzenleme, yönetme ve empati kurabilme gibi beceriler ile büyük oranda kesiştiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte söz konusu becerilerin sosyal etkileşimin kalitesini artırır nitelikte olduğu ortaya konmuştur (Bar-On, 2006; Lopes, Brackett, Nezlek, Schütz, Sellin ve Salovey, 2004; Mayer, Salovey, Caruso ve Sitarenios, 2003; Riggio, 1986). Sosyal beceri eksikliğinden

dolayı sorun yaşayan bireyler, sosyal uyumun yanı sıra depresyon, kaygı, intihar eğilimi gibi ciddi psiko-sosyal problemlerle karşılaşmaktadırlar (Cheung, Siu ve Brown, 2017). Sosyal beceri yetersizliği olan bireylerin, gelişimsel problemler, sosyal izolasyon ve geri çekilme, antisosyal ve saldırgan davranışlar sergileme gibi problemleri yaşama ihtimallerinin yüksek olduğu bildirilmektedir (Matson ve Wilkins, 2009).

Duygusal zeka düzeyinin düşük olması, kişinin, duyguları fark etme, anlamlandırma, düzenleme gibi süreçlerde problem yaşıyor olabileceğini göstermektedir. Kendi duygularının farkına varamayan, diğer insanların duygularını anlayamayan, aşılması güç engellerle karşılaştığı zaman duygularını kontrol edemeyen bireylerin kişilerarası ilişkileri sürdürmede de bir takım problemler yaşadığı bildirilmiştir (Friedman ve Riggio, 1981; Marks, Horrocks ve Schutte, 2016; Schutte, Malouff, Bobik, Coston, Greeson, Jedlicka, Rhodes ve Wendorf, 2001; Schutte, Malouff, Simunek, McKenley ve Hollander, 2002). Sosyal beceriler, duygusal zekanın yanı sıra, kendi içinde çok bileşenli bir yapı olarak kabul edilen empatinin de bir faktörünü oluşturmaktadır. Empati diğer insanların duygusal yaşantılarının farkında olmayı, onların bakış açısını kavrayabilmeyi ve bu doğrultuda uygun duygusal tepkiler verebilmeyi gerektirmektedir. Bu yönüyle empati, sosyal uyumun yordayıcılarından biri olarak kabul edilmektedir (Allison, Baron-Cohen, Wheelwright, Stone ve Muncer, 2011; Davis, 1983; Eisenberg ve Miller, 1987; Sze, Gyurak, Goodkind ve Levenson, 2012).

Sosyal becerilerin zayıf olması, kişilerarası arası iletişimde sorunlar yaşamaya karakterizedir. Bu şekilde ortaya çıkan iletişim sorunları, bireylerin kendilerini açmasına ve karşısındaki kişiyle etkileşimine zarar vermekte, iletişim isteksizlikleriyle beraber içe çekilme durumları yaratmaktadır. Sosyal becerilerdeki eksiklik ve ilişki kurma başarısızlıkları kişilerin kendilerini beceriksiz ve başarısız hissetmelerine yol açmakta ve bu durum kişilerin yeterli sosyal deneyimleri olmamasından dolayı benlik saygılarında azalmaya sebep olmaktadır (Babakhani, 2011; Riggio, 1986). Sosyal beceri ve benlik saygısı arasındaki çift yönlü ilişki sonucunda bireyler kendilerine yönelik olumsuz değerlendirmeler yapmakta ve saldırgan, tehdit edici ve düşmanca tavırlar sergilemektedirler. Aynı zamanda benlik saygısının yüksek olması ise girişkenlik ve merak duygusuyla belirgin olup sosyal açıdan becerikli olmayla kendini göstermektedir veya yüksek sosyal beceriler kişilerin kendi benlik saygılarını doyurmaya yönlendirmektedir (El-Daw ve Hammoud, 2015; Riggio, 1986).

Çocukluktan itibaren ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişki ile başlayan ve genç yetişkinliğe kadar olan dönemde diğer kişilerin katıldığı sosyal ağlar ve çevreyle olan ilişkiler sosyal becerilerin gelişiminde yordayıcı özellikler göstermektedir (Karcher, 2005; Şahin ve Gizir, 2014; Vitiello ve Williford, 2016). Sosyal beceri, sosyal destek ve yalnızlık arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalarda, sosyal beceri düzeyleri düşük kişilerin daha az sosyal desteğe sahip olduğu ve dolayısıyla bu kişilerin kendilerini daha yalnız hissettiği belirtilmektedir. Sosyal beceri düzeyleri yüksek olan kişilerin ise daha fazla sosyal destek alma eğiliminde oldukları bildirilmektedir. Bununla birlikte algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeylerinin yüksek olmasının, uyum problemlerini azalttığı, bireyin yalnızlık algısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir (Cheng ve Furnham, 2002; Deniz, Hamarta ve Ari, 2005; Jones, Hobbs ve Hockenbury, 1982; Morahan-Martin ve Schumacher, 2003). Sosyal becerilerin yetersiz oluşu kişiler arası ilişkilerde çatışmalara ve sosyal dışlanmalara yol açmaktadır (Riggio, 1986; Riggio ve Kwong, 2009; Segrin, Hanzal, Donnerstein, Taylor ve Domschke, 2007). Özellikle sosyal becerileri yeterince gelişmemiş çocuk ve ergenlerin uygun sosyal davranış sergilemede güçlük

çektikleri ve bu nedenle akranları ile ilişkilerinde önemli sorunlarla karşılaştıkları bildirilmektedir (Bierman, Miller ve Stabb, 1987; Gresham, Elliott, Cook, Vance ve Kettler, 2010).

Çocukluk döneminden başlayarak yetişkinliğe kadar olan süreçte sosyal becerilerini geliştiremeyen bireyler, özellikle çalışma hayatında, benzer problemlerle karşılaşmaktadırlar (Bierman, Miller ve Stabb, 1987; Gresham, Elliott, Cook, Vance ve Kettler, 2010). Diğer taraftan, toplumsal yapıları oluşturmaları ve toplumsal eylemlerde görev dağılımı açısından farklı yetkinlik ve sosyal beceri özellikleri taşıyan bireylerin, zayıf ve eksik yönlerinin bilinmesi hem birey hem de toplumun diğer üyeleri açısından önem arz etmektedir. Bireylerin, işbirliği yapabilme, grupla hareket edebilme, diğer insanların duygu ve düşüncelerine karşı duyarlı olabilme, onların bakış açılarını anlamaya çalışma gibi özellikleri taşımasının önemi üzerinde durulmaktadır. Bazı kişiler liderlik, diğer bazıları ise işbirliğine yatkınlık özellikleri göstermektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda kişilerin hangi becerilerinin daha güçlü olduğunun bilinmesi bu kişilerin çalışma alanlarını seçmede belirleyici bir özellik olacaktır. Bu bakımından donanımlı oldukları alanlarda meslek edinmeleri, bireyin işlevselliği ve üretkenliği açısından da önem taşımaktadır (DiPrete ve Jennings, 2012; Fligstein, 1999; 2001; 2008).

Yeterli ve yüksek sosyal becerilere sahip olan bireylerin diğerlerine göre, bireysel gelişim, kişiler arası ilişkiler, aile yaşantısı, toplumsal uyum, fiziksel ve zihinsel sağlığın korunması, akademik başarı, iş başarısı, iş performansı, yaşam olaylarıyla başa çıkma gibi yaşamın pek çok alanında daha avantajlı oldukları birçok çalışmada ortaya konmuştur (Baron ve Tang, 2009; Deniz, Hamarta ve Ari, 2005; DeRosier, 2004; Jones, Hobbs ve Hockenbury, 1982; Mortenson, 2009; Riggio ve Reichard, 2008; Segrin, Hanzal, Donnerstein, Taylor ve Domschke, 2007). Bu doğrultuda sosyal becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesi önem kazanmış olmaktadır. Türkçe, çocuklara, ergenlere ve üniversite öğrencilerine yönelik birçok ölçme araçları olduğu ilgili çalışmalardan izlenirken (Akçamete ve Avcıoğlu, 2005; Ataş, Efeçınar ve Tatar, 2016; Avcıoğlu, 2007; Bacanlı ve Erdoğan, 2003; Kabakçı ve Owen, 2010; Neslitürk ve Deniz, 2014; Sucuoğlu ve Özokçu, 2005; Yüksel, 1998, 1999) yetişkinler için bir değerlendirme aracı görülmemektedir. Bu nedenle bu çalışmada yetişkinlerin değerlendirilmesine yönelik bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada iki uygulama yürütülmüştür. Birinci uygulamada madde havuzundan madde seçme işlemi yürütülmüş, ikinci uygulamada ise oluşturulan formun geçerlik ve güvenirlik işlemleri ile psikometrik özellikleri incelenmiştir.

2.1. Madde Havuzunun Oluşturulması

Bu çalışmada önce madde havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından ayrı ayrı olmak üzere ilgili çalışmalarda sunulanlar doğrultusunda toplam 475 madde yazılmış, daha sonra tüm maddeler gözden geçirme, birleştirme, hataların giderilmesi gibi işlemlerle 350'ye indirilmiştir. Maddeler Hiç Uygun Değil=1 ve Tamamen Uygun=5 olacak beşli likert tipi değerlendirmeyle sunulacak şekilde form halinde düzenlenmiştir. Birinci uygulamada bu form kullanılmıştır.

2.2. Birinci Çalışma

2.2.1. Katılımcılar

Bu çalışmaya, 18-69 yaşları arasında (ortalama = 26,35 ± 9,65 yıl) 845 kadın (%69,8), 365 erkek (%30,2) toplam 1210 kişi katılmıştır. Katılımcıların 48'i ilk okul (%4,0), 68'i orta okul (%5,6), 216'sı lise (%17,9), 878'i ön lisans ve lisans mezunu ve/veya öğrencisi (%72,6); 905'i bekar (%74,8), 287'si evli (%23,7), 18'i dul veya boşanmış (%1,5); 83'ü ekonomik durumunu kötü (%6,9), 759'u orta düzeyde (%62,7) ve 368'i iyi düzeyde (%30,4) gören kişilerden oluşmuştur.

2.2.2. Uygulama

Çalışmanın uygulaması, İstanbul ilinde altı aylık dönem içerisinde kolay örnekleme yöntemiyle ulaşılabilen kişilerle bireysel uygulamalarla gerçekleştirilmiştir. Bir kişilik uygulama yaklaşık bir saat sürmüştür.

2.2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, güvenilirlik ve madde analizi, Parscale programıyla iki parametrelili lojistik model ile Madde Yanıt Kuramı (MYK / Item Response Theory) kullanılmıştır.

2.2.4. Sonuçlar

Maddelerin seçilme sürecinde analizler birbirinin içine geçecek şekilde ve tekrarlayan döngü halinde kullanılmıştır. Önce madde analizinde, tüm maddeler birlikte alındığında madde-ölçek toplam puan korelasyonu 0,30'un altında olan maddeler çıkarılmıştır. Daha sonra MYK ile madde ayırt edicilik (a) ve madde güçlük (b) düzeyleri hesaplanmıştır. Bu süreçte de önce düşük madde ayırt edicilik değeri gösteren maddeler atılmıştır. Daha sonra yine MYK'ya göre madde güçlük düzeyi aynı düzeyde olan (güçlük düzeyi düşük ve güçlük düzeyi yüksek) maddeler içerisinden içerik tekrarı olanları belirlenmiştir (Örn. "Hatalarımın ardından özür dilerim." ve "Özür dilemekte zorlanırım.") Bu maddelerin de tekrar madde-ölçek toplam puan korelasyon ve madde ayırt edicilik değerleri düşük olanları dikkate alınarak zayıf olanları çıkarılmıştır. Bütün bu süreç her atılan maddeden sonra tekrarlanarak madde sayısı son aşamada 80'e indirilmiştir. Bu form maddelerinin, madde-ölçek toplam puan korelasyon değerlerinin 0,35 ile 0,62, madde ayırt edicilik değerlerinin 0,60 ile 1,98 ve madde güçlük düzeyi değerlerinin de -2,14 ile -0,76 arasında olduğu belirlenmiştir. Seçilen maddelerden oluşturulan ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı ise bu uygulamada 0,96 olarak tespit edilmiştir. Oluşturulan forma ise yetişkinler için "A Sosyal Beceri Ölçeği-80 (A-SBÖ-80)" adı verilmiştir.

2.3. İkinci Çalışma

2.3.1. Katılımcılar

Çalışmanın bu kısmına 18-72 yaşları arasında (ortalama = 28,66 ± 9,01 yıl) 1108 kadın (%50,7) ve 1078 erkek (%49,3) olmak üzere toplam 2186 kişi katılmıştır. İkinci çalışmaya birinci çalışma verisi dahil edilmemiştir. Tüm katılımcıların A-SBÖ-80 ile birlikte 48 kadın (%49,5), 49 erkek (%50,5) olmak üzere 97'si Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri'ni, 48 kadın (%52,2), 44 erkek (%47,8) olmak üzere 92'si Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği'ni, 86 kadın (%51,2), 82 erkek (%48,8) olmak üzere 168'i Empati Ölçeği'ni, 68 kadın (%48,2), 73 erkek (%51,8) olmak üzere 141'i Schutte Duygusal Zeka Testi'ni, 61 kadın (%50,4), 60 erkek (%49,6) olmak üzere 121'i Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'ni, 40 kadın (%48,8), 42 erkek

(%51,2) olmak üzere 82'si Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği'ni, 68 kadın (%50,7), 66 erkek (%49,3) olmak üzere 134'ü Büyük Beş-50 Kişilik Testi de cevaplamışlardır. Ayrıca katılımcıların 59'u test-tekrar test uygulamasına katılmıştır.

2.3.2. Araç Gereç

Bu çalışmada kriter bağımlı ve ayırt edici geçerlik çalışmaları için Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri, Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği, Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği, Empati Ölçeği, Schutte Duygusal Zeka Testi, Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi yetişkinler için A-SBÖ-80 ile birlikte uygulanmıştır.

Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri'nin, kısa ve uzun olmak üzere iki formu bulunmaktadır. Envanterin bu çalışmada 0 ve 4 ile puanlanan ikili cevaplama seçeneği ile uygulanan 25 maddelik yetişkinler için olan kısa formu kullanılmıştır (Öner, 2008).

Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği, "Beni Hiç Tanımlamıyor" ve "Beni Çok İyi Tanımlıyor" arasında beşli likert tipi değerlendirme içeren 23 maddeli bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi Gözüm ve Aksayan (1999) tarafından yapılmıştır.

Empati Ölçeği, "Kesinlikle katılıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum" arasında dördümlü likert tipi değerlendirme içeren 60 maddeli bir ölçektir. Ancak ölçek 40 madde ile değerlendirilmektedir. Ölçeğin uyarlaması Bora ve Baysan (2009) tarafından yapılmıştır.

Schutte Duygusal Zeka Testi'nin 33 maddeli özgün formu Tatar, Tok, Bender ve Saltukoğlu (2017) tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Ölçek, "Kesinlikle Katılmıyorum" ile "Kesinlikle Katılıyorum" arasında beşli likert tipi değerlendirme ile uygulanmakta ve genel toplam puanla değerlendirilmektedir (Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim, 1998).

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği, Buss ve Perry'nin (1992) geliştirdiği, beşli likert tipi değerlendirme ile uygulanan 29 madde içeren bir ölçektir. Ölçeğin, Fiziksel Saldırganlık, Düşmanlık, Öfke ve Sözel Saldırganlık olarak tanımlanan dört alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye çeviri çalışmalarından birinde (Önen, 2009) yedi madde atılarak ölçeğin madde sayısının 22 olarak kullanılması önerilmiştir. Ölçek daha sonra aslına uygun madde sayısı ile yeniden başka bir çalışmayla Türkçe'ye çevrilmiştir (Madran, 2013). Bu çalışmada aslına uygun 29 madde olarak çevrilen formu kullanılmıştır (Madran, 2013).

Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği, yedisi anksiyete boyutunu diğer yedisi depresyon boyutunu ölçen dördümlü likert tipi 14 madde içermektedir (Aydemir, Güvenir, Küey ve Kültür, 1997; Zigmond ve Snaith, 1983).

Büyük Beş-50 Kişilik Testi, Tatar (2017) tarafından Türkçe'ye çevrilmiş Beş Faktör Modeli'ne dayalı olarak kişilik değerlendirmesi yapan, "Hiç Uygun Değil" ve "Çok Uygun" arasında beşli liker tipi değerlendirmeyle uygulanan 50 maddeli, Dışadönüklük, Uyumluluk, Sorumluluk, Duygusal Dengelilik ve Zeka/Hayal Gücü adlarıyla tanımlanmış beş faktörle değerlendirilen bir ölçüm aracıdır (Goldberg, 1992).

2.3.3. Uygulama

Çalışmanın uygulaması, kolay örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılabilen kişilerle İstanbul ili içerisinde sekiz aylık bir dönem içerisinde yürütülmüştür. Uygulamanın tamamına yakın kısmı bireysel uygulamalarla gerçekleştirilmiştir. Sadece kriter bağımlı geçerlik çalışması

kapsamında bazı ölçme araçları ve test-tekrar test uygulaması formları, üniversite öğrencilerine sınıf ortamında grup halinde verilmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı sadece anket formu ile birlikte A-SBÖ-80'i almıştır. Katılımcıların diğer bir kısmı da A-SBÖ-80 ile birlikte diğer ölçme araçlarını cevaplamışlardır. Ayrıca katılımcıların bir kısmı test-tekrar test uygulaması için 15 gün sonra A-SBÖ-80'i yeniden doldurmuşlardır. Bir kişilik uygulama, anket formu ile birlikte sadece A-SBÖ-80'nin verilmesi durumunda yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Ancak kriter olarak alınan diğer ölçme araçlarının birlikte alındığı uygulamalar, ölçme araçlarının uzunluklarına bağlı olarak bir kişi için yarım saat ile bir saat arasında süre almıştır.

2.3.4. Verilerin Analizi

Veriler, A-SBÖ-80'nin güvenilirlik ve madde analizinin yapılması, MYK ile madde parametre değerlerinin, ölçme araçlarının iç tutarlılık güvenilirlik katsayılarının, A-SBÖ-80 ile diğer ölçme araçları arasında bağıntı katsayılarının hesaplanması şeklinde incelenmiştir. Ayrıca ölçeğin test-tekrar test karşılaştırması içinde bağıntı analizi uygulanmıştır. Son aşamada da alınan sosyo-demografik değişken gruplarının A-SBÖ-80 toplam puanı açısından çok yönlü tek değişkenli varyans analizi ile karşılaştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

2.3.5. Sonuçlar

Verilerin analizinde önce A-SBÖ-80'nin madde analizi yapılmış ve maddelerin ilk uygulama sonuçlarında farklı özellikler göstermediği görülmüştür. Maddelerin 0,271 ile 0,634 arasında değişen değerlerde madde-ölçek toplam puan korelasyon değerleri gösterdikleri hesaplanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Yetişkinler için A Sosyal Beceri Ölçeği-80'nin Tüm Grupta Madde Analizi Sonuçları

Madde Numarası	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Puan Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
1	303,05	1798,05	0,568	0,955
2	303,59	1816,30	0,381	0,956
3	303,98	1824,98	0,271	0,956
4	303,70	1810,27	0,376	0,956
5	303,66	1808,23	0,396	0,956
6	303,69	1808,12	0,378	0,956
7	303,58	1806,57	0,420	0,956
8	303,33	1800,16	0,511	0,955
9	303,76	1811,56	0,388	0,956
10	303,83	1811,64	0,346	0,956
11	303,74	1821,29	0,276	0,956
12	303,46	1798,59	0,538	0,955
13	303,71	1802,14	0,463	0,956
14	303,43	1803,68	0,463	0,956
15	303,65	1805,76	0,347	0,956
16	303,73	1810,60	0,327	0,956
17	303,32	1806,09	0,466	0,956
18	303,36	1802,00	0,477	0,955
19	303,57	1806,63	0,413	0,956
20	303,70	1801,11	0,423	0,956
21	303,80	1810,15	0,368	0,956
22	303,39	1798,93	0,543	0,955
23	303,34	1794,59	0,568	0,955
24	303,67	1800,46	0,477	0,955

Yetişkinler İçin A Sosyal Beceri Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi

Madde Numarası	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Puan Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
25	303,25	1801,27	0,510	0,955
26	303,72	1809,43	0,369	0,956
27	303,38	1806,43	0,464	0,956
28	303,39	1801,97	0,511	0,955
29	303,87	1810,00	0,363	0,956
30	303,44	1801,80	0,450	0,956
31	303,53	1805,44	0,468	0,956
32	303,66	1800,27	0,461	0,956
33	303,25	1793,67	0,519	0,955
34	303,47	1800,25	0,498	0,955
35	303,77	1800,33	0,427	0,956
36	303,69	1805,41	0,431	0,956
37	303,53	1800,41	0,407	0,956
38	303,37	1794,82	0,506	0,955
39	303,61	1807,77	0,475	0,956
40	303,36	1801,01	0,540	0,955
41	303,62	1804,51	0,386	0,956
42	303,90	1809,69	0,382	0,956
43	303,54	1808,68	0,373	0,956
44	303,22	1790,02	0,618	0,955
45	303,43	1795,68	0,486	0,955
46	303,64	1808,13	0,404	0,956
47	303,37	1798,45	0,569	0,955
48	303,41	1800,02	0,547	0,955
49	303,67	1803,80	0,426	0,956
50	303,76	1810,25	0,356	0,956
51	303,44	1797,57	0,525	0,955
52	303,25	1799,38	0,538	0,955
53	303,10	1809,47	0,408	0,956
54	304,08	1806,33	0,375	0,956
55	303,93	1798,78	0,426	0,956
56	303,12	1798,64	0,518	0,955
57	303,65	1803,48	0,482	0,955
58	303,39	1794,54	0,507	0,955
59	303,33	1800,07	0,510	0,955
60	303,51	1799,98	0,498	0,955
61	303,70	1805,33	0,413	0,956
62	303,59	1806,54	0,419	0,956
63	303,42	1799,17	0,525	0,955
64	303,89	1814,56	0,281	0,956
65	303,68	1808,67	0,374	0,956
66	303,40	1794,70	0,514	0,955
67	303,41	1796,37	0,532	0,955
68	303,43	1795,37	0,450	0,956
69	303,31	1791,39	0,607	0,955
70	303,59	1804,88	0,420	0,956
71	303,31	1797,52	0,470	0,956
72	303,50	1797,70	0,514	0,955
73	303,35	1790,19	0,634	0,955
74	303,37	1793,76	0,589	0,955
75	303,27	1792,31	0,515	0,955
76	303,35	1794,58	0,519	0,955
77	303,68	1804,84	0,446	0,956

Madde Numarası	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Puan Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
78	303,87	1810,56	0,367	0,956
79	303,66	1804,82	0,473	0,956
80	303,16	1801,72	0,541	0,955

Ölçeğin güvenilirlik, iki yarım test güvenilirlik ve test-tekrar test güvenilirlik değerleri tüm grup ve kadın-erkek grupları için ayrı ayrı olacak şekilde hesaplanmıştır (Tablo 2). Ölçeğin tüm grup için 0,956, kadınlarda ve erkeklerde ise 0,955 iç tutarlılık güvenilirlik değeri gösterdiği görülmüştür. Ölçeğin tek numaralı maddelerden oluşan birinci yarısının 0,915, çift numaralı maddelerden oluşan ikinci yarısının ise 0,916 iç tutarlılık güvenilirlik değeri hesaplanmıştır. Ölçeğin bu iki yarısı arasındaki benzerlik bağıntısı ise 0,922 olarak belirlenmiştir. Tüm grup için hesaplanan hem eşit iki yarı için Sperman-Brown Katsayısının hem de Guttman İki Yarım Test Katsayısının 0,959 olduğu görülmüştür. Ölçeğin 15 gün sonra yeniden uygulanmasıyla elde edilen test-tekrar test bağıntı katsayısıyla hesaplanan güvenilirlik değeri de 0,698 olmuştur. Bu uygulamada tüm grup için ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik değeri ise 0,948 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. Yetişkinler için A Sosyal Beceri Ölçeği-80'nin Güvenirlik Analizi Sonuçları

	Kadın	Erkek	Tüm Grup
n	1108	1078	2186
Toplam Puan Ortalaması	314,73±40,86	299,81±43,82	307,38±42,99
k	80	80	80
Cronbach Alfa	0,955	0,955	0,956
1.Yarı k (tek numaralı maddeler)	40	40	40
1.Yarı için Cronbach Alfa	0,915	0,910	0,915
2.Yarı k (çift numaralı maddeler)	40	40	40
2.Yarı için Cronbach Alfa	0,910	0,918	0,916
İki Yarı Arası Bağıntı Katsayısı	0,922	0,917	0,922
Eşit İki yarı için Sperman-Brown Katsayısı	0,960	0,957	0,959
Guttman İki Yarım Test Katsayısı	0,960	0,956	0,959
Test-Tekrar Test Çalışması (15 gün arayla / n = 59)			
r	-	-	0,698
Cronbach Alfa	0,938	0,971	0,948

Ölçeğin MYK ile madde parametre değerlerinin incelenmesi yapılmış ve tüm maddelerin ilk uygulamada olduğu gibi iyi ayırt edicilik gösterdikleri ve değerlerin benzediği görülmüştür. Bu uygulama grubunda madde ayırt edicilik değerleri 0,529 ile 1,879 ve madde güçlük düzeyi değerleri de -2,210 ile -0,682 arasında hesaplanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Yetişkinler için A Sosyal Beceri Ölçeği-80 Maddelerinin Madde Yanıt Kuramına Göre Hesaplanan Madde Parametre Değerleri

Madde Numarası	a	Standart Hata	b	Standart Hata
1	1,524	0,049	-1,770	0,044
2	0,763	0,019	-1,966	0,066
3	0,529	0,012	-1,162	0,090
4	0,764	0,019	-1,542	0,067
5	0,858	0,021	-1,437	0,059
6	0,797	0,020	-1,475	0,062
7	0,883	0,022	-1,524	0,058
8	1,259	0,034	-1,625	0,047

Madde Numarası	a	Standart Hata	b	Standart Hata
9	0,822	0,020	-1,374	0,061
10	0,676	0,016	-1,284	0,071
11	0,562	0,013	-2,030	0,081
12	1,304	0,033	-1,415	0,043
13	1,018	0,025	-1,154	0,052
14	1,042	0,029	-1,687	0,052
15	0,784	0,021	-1,400	0,064
16	0,686	0,017	-1,421	0,071
17	1,050	0,029	-1,896	0,051
18	1,230	0,031	-1,548	0,048
19	0,942	0,023	-1,495	0,054
20	0,886	0,023	-1,252	0,059
21	0,771	0,020	-1,318	0,068
22	1,428	0,038	-1,405	0,043
23	1,571	0,041	-1,386	0,041
24	1,052	0,026	-1,149	0,051
25	1,311	0,036	-1,702	0,046
26	0,862	0,021	-1,289	0,059
27	1,125	0,030	-1,693	0,049
28	1,290	0,034	-1,546	0,045
29	0,720	0,018	-1,132	0,068
30	1,095	0,029	-1,520	0,050
31	1,080	0,028	-1,515	0,052
32	1,055	0,027	-1,224	0,050
33	1,300	0,038	-1,559	0,050
34	1,193	0,031	-1,418	0,045
35	0,879	0,023	-1,098	0,057
36	0,971	0,024	-1,302	0,052
37	1,011	0,027	-1,373	0,055
38	1,201	0,033	-1,499	0,050
39	1,107	0,026	-1,370	0,048
40	1,417	0,036	-1,502	0,042
41	0,853	0,022	-1,438	0,059
42	0,806	0,019	-0,984	0,060
43	0,887	0,022	-1,584	0,058
44	1,879	0,052	-1,397	0,038
45	1,107	0,030	-1,463	0,053
46	0,974	0,024	-1,351	0,052
47	1,505	0,041	-1,444	0,041
48	1,471	0,037	-1,399	0,040
49	0,980	0,023	-1,243	0,053
50	0,765	0,020	-1,362	0,064
51	1,244	0,033	-1,451	0,045
52	1,431	0,038	-1,611	0,043
53	0,989	0,031	-2,210	0,062
54	0,740	0,019	-0,682	0,068
55	0,901	0,024	-0,819	0,060
56	1,411	0,042	-1,746	0,050
57	1,141	0,028	-1,186	0,048
58	1,262	0,035	-1,435	0,050
59	1,277	0,034	-1,599	0,045
60	1,227	0,030	-1,359	0,046
61	0,892	0,022	-1,269	0,057
62	0,903	0,022	-1,562	0,055

Madde Numarası	a	Standart Hata	b	Standart Hata
63	1,309	0,034	-1,442	0,045
64	0,627	0,016	-1,208	0,074
65	0,766	0,019	-1,465	0,063
66	1,409	0,036	-1,331	0,045
67	1,359	0,035	-1,388	0,044
68	0,987	0,028	-1,532	0,061
69	1,762	0,047	-1,340	0,039
70	0,975	0,025	-1,402	0,053
71	1,135	0,033	-1,632	0,055
72	1,335	0,034	-1,282	0,045
73	1,868	0,052	-1,273	0,037
74	1,707	0,045	-1,287	0,039
75	1,345	0,040	-1,495	0,050
76	1,367	0,036	-1,412	0,045
77	0,997	0,024	-1,225	0,052
78	0,791	0,020	-1,146	0,064
79	1,051	0,027	-1,323	0,053
80	1,444	0,042	-1,736	0,043

Daha sonra kriter bağıntılı ve ayırt edici geçerlik işlemleri olarak ölçeğin diğer ölçme araçlarının toplam puanlarıyla bağıntı katsayıları hesaplanmıştır. Sonuçlara göre ölçeğin, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ile 0,498, Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği ile 0,609, Empati Ölçeği ile 0,652, Schutte Duygusal Zeka Testi ile 0,515, Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin Fiziksel Saldırganlık alt boyutu ile -0,585, Düşmanlık alt boyutu ile -0,417, Öfke alt boyutu ile -0,446, Sözel Saldırganlık alt boyutu ile -0,221, Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği'nin Anksiyete alt boyutu ile -0,080, Depresyon alt boyutu ile -0,339, Büyük Beş-50 Kişilik Testi'nin Dışadönüklük faktörü ile 0,419, Uyumluluk faktörü ile 0,761, Sorumluluk faktörü ile 0,593, Duygusal Dengelilik faktörü ile 0,270, Zeka/Hayal Gücü faktörü ile 0,587 bağıntı katsayısı gösterdiği tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Yetişkinler için A Sosyal Beceri Ölçeği-80 ile Diğer Ölçme Araçlarının Bağıntı Katsayıları

Diğer Ölçme Araçları ve Alt Boyutları	r
Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (n = 97)	0,498***
Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği (n = 92)	0,609***
Empati Ölçeği (n = 168)	0,652***
Schutte Duygusal Zeka Testi (n = 141)	0,515***
Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (n = 121)	
• Fiziksel Saldırganlık	-0,585***
• Düşmanlık	-0,417***
• Öfke	-0,446***
• Sözel Saldırganlık	-0,221***
Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği (n = 82)	
• Anksiyete	-0,080
• Depresyon	-0,339**
Büyük Beş-50 Kişilik Testi (n = 134)	
• Dışadönüklük	0,419***
• Uyumluluk	0,761***
• Sorumluluk	0,593***
• Duygusal Dengelilik	0,270**
• Zeka/Hayal Gücü	0,587***

p<0,01; *p<0,001

Çalışmada son işlem olarak cinsiyet, yaş grupları, eğitim düzeyi ve gelir durumu grupları A-SBÖ-80 toplam puanı açısından çok yönlü tek değişkenli varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre cinsiyet grupları arasında ($F(1,1347) = 7,282$; $p < 0,01$; eta kare = 0,005), eğitim düzeyi grupları arasında ($F(3,1347) = 6,535$; $p < 0,001$; eta kare = 0,014), gelir durumu grupları arasında ($F(2,1347) = 4,023$; $p < 0,05$; eta kare = 0,006) istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Cinsiyet karşılaştırmasında kadınların A-SBÖ-80 toplam puan ortalaması erkeklerin toplam puan ortalamasından yüksek bulunmuştur. Eğitim düzeyi ve gelir durumu grupları ise Tukey-B çoklu karşılaştırma testi ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre üniversite mezunu olanların diğer eğitim gruplarından, ilkokul mezunlarının ortaokul ve lise mezunlarından, lise mezunlarının ise ortaokul mezunlarından; gelir durumu gruplarının karşılaştırmasında da gelir durumu orta ve iyi düzeyde olanların kötü olanlardan daha yüksek toplam puan ortalamasına sahip olduğu izlenmiştir. Yaş grupları arasında ise ($F(5,1347) = 0,550$; $p > 0,05$; eta kare = 0,002) istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur. Ayrıca değişkenler arasında olası tüm ikili, üçlü ve dörtlü karşılaştırmalarda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkileşim görülmemiştir.

3. TARTIŞMA

Sosyal beceri, belirli bir sosyal amaca yönelik sergilenen ve sosyal bağlama göre değişiklik gösterebilen sözlü veya sözsüz davranışların bütünüdür. Bireyin, toplumun diğer üyelerini de ilgilendiren bir konudaki yeterliliğine ilişkin değerlendirmelere işaret eden sosyal yeterlikten ayrı bir kavram olarak kabul edilen sosyal beceri, kişiler-arası ilişkileri sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmek için gereken temel iletişim becerilerini, toplum normları doğrultusunda kendi davranışını düzenleyebilmeyi, başkalarının duygu ve düşüncelerini okuma ve anlayabilmeyi, duruma uygun tepkiler verebilmeyi içerecek şekilde davranış örüntüleri tanımlarıyla kavramsallaştırılmıştır (Gresham, Elliott, Cook, Vance ve Kettler, 2010; Grusec ve Davidov, 2010; Riggio, 1986; Riggio, Watring ve Throckmorton, 1993). Sosyal becerilerin, toplumsal yaşam açısından sahip olduğu önemli konuma rağmen yetişkinlerde düzeyini ölçmeye yönelik Türkçe ölçüm aracı gözlenmemektedir. Buna karşın çocuklara ve ergenlere yönelik birçok Türkçe ölçüm aracının olduğu ve bu gruplarda konuyla ilgili çalışmalar yapıldığı da anlaşılmaktadır (Akçamete ve Avcıoğlu, 2005; Ataş, Efeçınar ve Tatar, 2016; Avcıoğlu, 2007; Bacanlı ve Erdoğan, 2003; Kabakçı ve Owen, 2010; Neslitürk ve Deniz, 2014; Sucuoğlu ve Özokçu, 2005; Yüksel, 1998, 1999). Bu çalışmada bu doğrultuda yetişkinlere yönelik sosyal becerinin değerlendirilmesi amacıyla bir sosyal beceri ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi işlemleri yürütülmüştür.

Bu çalışma kapsamında iki büyük katılımcı grupla iki çalışma gerçekleştirilmiş ve ölçeğin son formuna seçilen maddelerin her iki çalışmada da madde analizlerinde benzer özellikler gösterdiği izlenmiştir. MYK, özellikle madde güçlük düzeyini ve madde ayırt ediciliğini değerlendirmede belirgin avantaj sağlamaktadır. Bu çalışmada da madde seçme işleminde MYK'nın kullanılmış olması ölçeğin yapısal kararlılığına önemli derecede katkı sağlamış olmaktadır. Bu sonuç da daha sonra yürütülen güvenilirlik analizlerinde görülmektedir. Maddelerin iki uygulamada da benzer şekilde yüksek düzeyde madde-ölçek toplam puan korelasyon değerleri göstermeleri bu sürecin bir sonucu olarak ölçek güvenilirliğinin belirgin bir şekilde yüksek çıkmasına neden olmaktadır. Ölçek maddelerinin MYK ile madde parametre değerlerin hesaplanmasının ve madde seçme sürecinde bu yöntemin kullanılmış olmasının diğer bir yararı ise ölçeğin hedef grup olarak yetişkinlere ilişkin temsil gücünü artırmasıdır. Diğer bir ifadeyle, katılımcı sayısı bu

çalışmada büyük olsa da katılımcı yanlılığını ortadan kaldırmada MYK daha fazla pratik yarar sağlamış olmaktadır.

A-SBÖ-80'in güvenilirlik, iki yarım test ve test-tekrar test güvenilirlik değerleri, hem tüm grup hem de kadın-erkek grupları açısından incelenmiştir. Söz konusu gruplardan elde edilen değerlerin birbirine çok yakın ve iyi düzeyde olduğu gözlenmiştir. İki yarım test güvenilirlik analizinde ölçeğin, tek ve çift numaralı maddeleri gruplandırılmış ve her iki madde grubunun da yüksek düzeyde iç tutarlılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu iki yarı arasındaki bağıntı katsayısı 0,922 olarak saptanmıştır. Eşit iki yarı için hesaplanan Spearman-Brown ve Guttman İki Yarım Test güvenilirlik katsayıları da oldukça yüksek belirlenmiştir. Ayrıca, on beş gün arayla yapılan test-tekrar test uygulaması sonucu elde edilen bağıntı katsayısı da benzer şekilde oldukça yüksek bulunmuştur. Buna karşın, ilgili çalışmalarda benzer bir ölçek olarak görülen özgün formu altı faktörden oluşan Sosyal Beceri Envanteri'nin iki hafta arayla tekrar uygulanması sonucu hesaplanan güvenilirlik katsayılarının alt boyutlar için 0,81 ile 0,96 aralığında olduğu bildirilmiştir (Riggio, 1986). Ancak bu çalışmada A-SBÖ-80'in tekrar test uygulamasına katılan kişi sayısının, çalışmanın bütününe oranla çok az olması bu çalışma için bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Kriter bağıntılı ve ayırt edici geçerlik çalışmalarında, sosyal becerinin, duygusal zeka, empati, benlik saygısı, öz-yeterlik, saldırganlık, anksiyete, depresyon ve kişilik özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Sonuçlara göre, A-SBÖ-80 ile Empati Ölçeği ve Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği arasındaki ilişki katsayılarının beklendiği şekilde kabul edilebilir düzeyde olduğu, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ile arasındaki ilişkinin de orta düzeyde bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Sosyal Beceri Envanteri ile Schutte Duygusal Zeka Ölçeği arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, iki ölçek arasındaki bağıntı katsayısının 0,41 olarak hesaplandığı bildirilmiştir (Schutte, Malouff, Bobik, Coston, Greeson, Jedlicka, Rhodes ve Wendorf, 2001). Bu çalışmada ise, A-SBÖ-80 ile Schutte Duygusal Zeka Ölçeği arasındaki ilişkinin daha iyi düzeyde olduğu izlenmiştir (0,515). Ayrıca, Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin dört faktör toplam puanı ile A-SBÖ-80 toplam puanları arasındaki ilişki incelenmiş, "fiziksel saldırganlık" alt boyutu ile daha yüksek, "düşmanlık", "öfke" ve "sözel saldırganlık" alt boyutları ile orta düzeyde ters yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bütün bu sonuçlar bu yapıların sosyal beceri ile ilişkisini ortaya koyma ve ölçeğe ilişkin kriter bağıntılı geçerlik işlemlerini yürütme açısından ilgili alanyazındaki araştırma sonuçları ile genel olarak benzerlik göstermektedir. Ortaya konulan modellerde sosyal beceri, özellikle duygusal zeka ve empatinin temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Allison, Baron-Cohen, Wheelwright, Stone ve Muncer, 2011; Davis, 1983; Salovey ve Mayer, 1990; Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim, 1998). Aynı bir yapı olarak sosyal beceri ise, empati ve duygusal zekaya ilişkin becerileri içermektedir (Riggio, Tucker ve Coffaro, 1989). Bu doğrultuda duygusal zeka ve empati düzeylerinin yüksek olması sosyal beceri düzeyinin de belli oranda yüksek olmasına işaret etmektedir (Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim, 1998). Ayrıca, bu çalışmada, benlik saygısı düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında da bir ilişki olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, temel iletişim becerileri zayıf, kişiler arası problemlerini uygun yollarla çözme becerilerinden yoksun, başkalarının haklarına saygı duymayan ve saldırganlığı kontrol etmede güçlük çeken bireylerin, sosyal beceri düzeylerinin düşük olması beklenmektedir (Babakhani, 2011). Bu açıdan bakıldığında, kriter bağıntılı geçerlik çalışmasında elde edilen sonuçlar, ilgili yapılar arasında önceki çalışmalarda ortaya konulanlar doğrultusunda ölçeğe ilişkin beklentiyi karşılar niteliktedir. Diğer bir ifadeyle A-SBÖ-80 ile söz konusu ölçeklerle sağlanan yapılar arasındaki

bağıntılar, ölçeğin geçerliliğine katkıda bulunacak şekilde genel olarak beklenen yönde ve istenilen düzeyde gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada, ayırt edici geçerlik işlemi olarak kabul edilebilecek karşılaştırmalarda ise A-SBÖ-80'in Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği'nin Anksiyete alt boyutu, Büyük Beş-50 Kişilik Testi Duygusal Dengelilik faktörü ile düşük düzeyde ve Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin tüm alt boyutlarıyla ters yönlü bağıntılar sağlanmıştır. Ayrıca A-SBÖ-80'in Büyük Beş-50 Kişilik Testi ile ilişkileri incelendiğinde ölçeğin, Uyumluluk faktörüyle arasındaki ilişkinin kabul edilebilir düzeyde olduğu gözlenmiştir. Bu ilişki aynı zamanda sosyal beceride öne çıkan kişilik özelliğini de büyük oranda yansıtmış olmaktadır. Dışadönüklük, Zeka/Hayal Gücü, Sorumluluk faktörü ile arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyal Beceri Envanteri'nin geliştirilme sürecinde yürütülen ayırt edici geçerlik çalışmasında da benzer şekilde sosyal beceri ile kişilik özellikleri arasındaki bağıntılar incelenmiştir (Riggio, 1986). Söz konusu çalışmanın sonuçlarına göre “sosyal dışavurum” ve “duygusal dışavurum” boyutlarında yüksek puan alan kişilerin daha dışadönük, atılgan, ilişki odaklı ve iddialı olma gibi kişilik özelliklerine sahip oldukları belirtilmiştir. “Sosyal duyarlılık” ve “duygusal duyarlılık” boyutlarında yüksek puan alan kişilerin, belirgin olarak yumuşak başlı, gergin ve hassas bir kişilik yapısına sahip oldukları belirtilmiştir. “Sosyal kontrol” ve “duygusal kontrol” boyutlarından yüksek puan alan kişilerin ise duygusal olarak dengeli, kendinden emin, kontrollü ve daha rahat oldukları belirtilmiştir (Riggio, 1986). Söz konusu çalışmada verilen bağıntı katsayıları ile bu çalışmada elde edilen değerler genel olarak benzerlik göstermektedir. Her iki çalışmada da sosyal becerinin, kişilik yapılarıyla büyük oranda örtüşme yaratmayacak düzeyde bağıntılı olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda, ölçeğin geçerliliğini ortaya koymak amacıyla yapılan kriter bağıntılı geçerlik işlemleri ölçeğin temel psikometrik beklentileri karşıladığına işaret etmektedir.

A-SBÖ-80'in geçerliliğine katkıda bulunacak diğer bir işlem ise sosyo-demografik grupların karşılaştırma sonuçlarıdır. Ölçeğin toplam puanı cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve gelir durumu grupları açısından karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre cinsiyet, eğitim düzeyi ve gelir durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır. Kadınların puan ortalamalarının erkeklerden ve üniversite mezunlarının puan ortalamalarının diğer eğitim gruplarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Ayrıca gelir durumu orta ve iyi düzeyde olan kişilerin gelir durumunu kötü olarak bildiren kişilerden daha yüksek sosyal beceri puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar da beklenen doğrultudadır ve bu farklılıklar ölçeğin ilgili varyans alanına ilişkin ölçüm yaptığının başka bir kanıtı niteliğindedir. Yani belirtilen grupla arasında gözlem yoluyla izlenen farklılıkları A-SBÖ-80'in ortaya koyabildiği anlaşılmaktadır. Bu sonuç da ölçeğin diğer bir geçerlilik kanıtı olmaktadır.

Bu çalışmayla ortaya konulmaya çalışılan ölçeğin başka geçerlilik çalışmalarıyla da desteklenmesi gerektiği açıktır. Ölçeğe ilişkin olarak verilebilecek her türlü bilgi ölçeğin geçerliliğine katkı sağlayacaktır. Ancak bu çalışma kapsamında yapılan ve ortaya konulmaya çalışılan işlemler ölçeğin pratik kullanımlar için temel test gerekliliklerini taşıdığını göstermektedir.

KAYNAKLAR

Akçamete, G., & Avcıoğlu, H. (2005). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin (7-12 yaş) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 61-77.

- Allison, C., Baron-Cohen, S., Wheelwright, S. J., Stone, M. H., & Muncer, S. J. (2011). Psychometric analysis of the Empathy Quotient (EQ). *Personality and Individual Differences*, 51(7), 829-835.
- Ataş, A. T., Efeçinar, H. İ., & Tatar, A. (2016). Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 71-85.
- Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması (4-6 yaş). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 93-103.
- Aydemir, Ö., Güvenir, T., Küey, L., & Kültür, S. (1997). Hastane anksiyete ve depresyon ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 8(4), 280-287.
- Babakhani, N. (2011). The effect of social skills training on self-esteem and aggression male adolescents. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 30(2011), 1565-1570.
- Bacanlı, H., & Erdoğan, F. (2003). Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin (MESSY) Türkçe'ye uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 351-379.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18(Suppl), 13-25.
- Baron, R. A., & Tang, J. (2009). Entrepreneurs' social skills and new venture performance: mediating mechanisms and cultural generality. *Journal of Management*, 35(2), 282-306.
- Bates, P. (1980). The effectiveness of interpersonal skills training on the social skill acquisition of moderately and mildly retarded adults. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 13(2), 237-248.
- Bierman, K. L., Miller, C. L., & Stabb, S. D. (1987). Improving the social behavior and peer acceptance of rejected boys: effects of social skill training with instructions and prohibitions. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(2), 194-200.
- Bora, E., & Baysan, L. (2009). Empati Ölçeği-Türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 19(1), 39-47.
- Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 452-459.
- Cavell, T. A. (1990). Social adjustment, social performance, and social skills: a tri-component model of social competence. *Journal of Clinical Child Psychology*, 19(2), 111-122.
- Cheng, H., & Furnham, A. (2002). Personality, peer relations, and self-confidence as predictors of happiness and loneliness. *Journal of Adolescence*, 25(3), 327-339.
- Cheung, P. P., Siu, A. M., & Brown, T. (2017). Measuring social skills of children and adolescents in a Chinese population: preliminary evidence on the reliability and validity of the translated Chinese version of the Social Skills Improvement System-Rating Scales (SSIS-RS-C). *Research in Developmental Disabilities*, 60, 187-197.
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 113-126.

- Deniz, M. E. (2002). Üniversite ğrencilerin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin ta-baskın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Deniz, M., Hamarta, E., & Ari, R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 33(1), 19-32.
- DeRosier, M. E. (2004). Building relationships and combating bullying: effectiveness of a school-based social skills group intervention. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(1), 196-201.
- DiPrete, T. A., & Jennings, J. L. (2012). Social and behavioral skills and the gender gap in early educational achievement. *Social Science Research*, 41(1), 1-15.
- Eisenberg, N., & Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 101(1), 91-119.
- El-Daw, B., & Hammoud, H. (2015). The effect of building up self-esteem training on students' social and academyic skills 2014. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 190, 146-155.
- Fligstein, N. (1999). *Fields, power and social skill: a critical analysis of the new institutionalisms*. Berkeley, CA: Center for Culture, Organizations and Politics. University of California.
- Fligstein, N. (2001). Social skill and the theory of fields. *Sociological Theory*, 19(2), 105-125.
- Fligstein, N. (2008). *Fields, power and social skill: a critical analysis of the new institutionalisms*. *International Public Management Review*, 9(1), 227-253.
- Friedman, H. S., & Riggio, R. E. (1981). Effect of Individual Differences in Nonverbal Expressiveness on Transmission of Emotion. *Journal of Nonverbal Behavior*, 6(2), 96-104.
- Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychological Assessment*, 4(1), 26-42.
- Gzm, S., & Aksayan, S. (1999). z-Etkililik-Yeterlik leği'nin Türkçe formunun güvenilirlik ve geerliliği. *Atatrk Üniversitesi Hemşirelik Yksekokul Dergisi*, 2(1), 21-34.
- Gresham, F. M., Elliott, S. N., Cook, C. R., Vance, M. J., & Kettler, R. (2010). Cross-informant agreement for ratings for social skill and problem behavior ratings: an investigation of the Social Skills Improvement System-Rating Scales. *Psychological Assessment*, 22(1), 157-166.
- Grusec, J. E., & Davidov, M. (2010). Integrating different perspectives on socialization theory and research: a domain-specific approach. *Child Development*, 81(3), 687-709.
- Hochwarter, W. A., Witt, L. A., Treadway, D. C., & Ferris, G. R. (2006). The interaction of social skill and organizational support on job performance. *Journal of Applied Psychology*, 91(2), 482-489.
- Jones, W. H., Hobbs, S. A., & Hockenbury, D. (1982). Loneliness and social skill deficits. *Journal of Personality and Social Psychology*, 42(4), 682-689.

- Kabakçı, . F. ve Owen, F. K. (2010). Sosyal duygusal ğrenme becerileri leği geliştirme alışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 152-166.
- Karcher, M. J. (2005). The effect of developmental mentoring and high school mentors' attendance on their younger mentees' self-esteem, social skills, and connectedness. *Psychology in the Schools*, 42(1), 65-77.
- Ladd, G. W., & Mize, J. (1983). A cognitive-social learning model of social-skill training. *Psychological Review*, 90(2), 127-157.
- Libet, J. M., & Lewinsohn, P. M. (1973). Concept of social skill with special reference to the behavior of depressed persons. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 40(2), 304-312.
- Lopes, P. N., Brackett, M. A., Nezlek, J. B., Schütz, A., Sellin, I., & Salovey, P. (2004). Emotional intelligence and social interaction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 1018-1034.
- Madran, H. A. D. (2013). Buss-Perry Saldırđanlık leği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik alışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(2), 124-129.
- Marks, A. D. G., Horrocks, K. A., & Schutte, N. S. (2016). Emotional intelligence mediates the relationship between insecure attachment and subjective health outcomes. *Personality and Individual Differences*, 98, 188-192.
- Matson, J. L., & Wilkins, J. (2009). Psychometric testing methods for children's social skills. *Research in Developmental Disabilities*, 30(2), 249-274.
- Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R., & Sitarenios, G. (2003). Measuring emotional intelligence with the MSCEIT V2. 0. *Emotion*, 3(1), 97-105.
- McFall, R. M. (1982). A review and reformulation of the concept of social skills. *Behavioral Assessment*, 4(1), 1-33.
- Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2003). Loneliness and social uses of the Internet. *Computers in Human Behavior*, 19(6), 659-671.
- Morgeson, F. P., Reider, M. H., & Campion, M. A. (2005). Selecting individuals in team settings: the importance of social skills, personality characteristics, and teamwork knowledge. *Personnel Psychology*, 58(3), 583-611.
- Mortenson, S. T. (2009). Interpersonal trust and social skill in seeking social support among Chinese and Americans. *Communication Research*, 36(1), 32-53.
- Neslitürk, S. ve Deniz, M. E. (2014). Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi Aile Formu'nun Türk kültürüne uyarlanması: güvenirlik ve geçerlik alışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 139-149.
- nalán, F. A. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39-58.
- Önen, E. (2009). Saldırđanlık leği'nin psikometrik niteliklerinin Türk ergenleri için incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 75-84.

- ner, N. (2008). Türkiye'de kullanılan psikolojik testler: bir başvuru kaynağı (Genişletilmiş İkin-ci Basım). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Riggio, H. R., & Kwong, W. Y. (2009). Social skills, paranoid thinking, and social outcomes among young adults. *Personality and Individual Differences*, 47(5), 492-497.
- Riggio, R. E. (1986). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649-660.
- Riggio, R. E., & Reichard, R. J. (2008). The emotional and social intelligences of effective leadership: an emotional and social skill approach. *Journal of Managerial Psychology*, 23(2), 169-185.
- Riggio, R. E., Tucker, J., & Coffaro, D. (1989). Social skills and empathy. *Personality and Individual Differences*, 10(1), 93-99.
- Riggio, R. E., Watring, K. P., & Throckmorton, B. (1993). Social skills, social support, and psychosocial adjustment. *Personality and Individual Differences*, 15(3), 275-280.
- Romanczyk, R. G., White, S., & Gillis, J. M. (2005). Social skills versus skilled social behavior: a problematic distinction in autism spectrum disorders. *Journal of Early and Intensive Behavior Intervention*, 2(3), 177-193.
- Rydell, A. M., Hagekull, B., & Bohlin, G. (1997). Measurement of two social competence aspects in middle childhood. *Developmental Psychology*, 33(5), 824-833.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185-211.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Bobik, C., Coston, T. D., Greeson, C., Jedlicka, C., Rhodes, E., & Wendorf, G. (2001). Emotional Intelligence and Interpersonal Relations. *The Journal of Social Psychology*, 141(4), 523-536.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 167-177.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Simunek, M., McKenley, J., & Hollander, S. (2002). Characteristic emotional intelligence and emotional well-being. *Cognition and Emotion*, 16(6), 769-785.
- Segrin, C., Hanzal, A., Donnerstein, C., Taylor, M., & Domschke, T. J. (2007). Social skills, psychological well-being, and the mediating role of perceived stress. *Anxiety, Stress, and Coping*, 20(3), 321-329.
- Sucuoğlu, B., & zoku, O. (2005). Kaynaştırma ğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi zel Eğitim Dergisi*, 6(1), 41-57.
- Sze, J. A., Gyurak, A., Goodkind, M. S., & Levenson, R. W. (2012). Greater emotional empathy and prosocial behavior in late life. *Emotion*, 12(5), 1129-1140.
- şahin, E. E., & Gizir, C. A. (2014). Üniversite ğrencilerinde utangaçlık: Benlik saygısı ve kişilerarası yetkinlik değerışkenlerinin rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 75-88.

- Tatar, A. (2017). Büyük Beş-50 Kişilik Testinin Türkçeye evirisi ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu ile karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(1), 51-61.
- Tatar, A., Tok, S., Bender, M. T. & Saltukoğlu, G. (2017). Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testinin Türkçeye evirisi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 139-146.
- Vitiello, V., & Williford, A. P. (2016). Relations between social skills and language and literacy outcomes among disruptive preschoolers: task engagement as a mediator. *Early Childhood Research Quarterly*, 36, 136-144.
- Warnes, E. D., Sheridan, S. M., Geske, J., & Warnes, W. A. (2005). A contextual approach to the assessment of social skills: Identifying meaningful behaviors for social competence. *Psychology in the Schools*, 42(2), 173-187.
- Wu, L. Z., Ferris, D. L., Kwan, H. K., Chiang, F., Snape, E., & Liang, L. H. (2015). Breaking (or making) the silence: how goal interdependence and social skill predict being ostracized. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 131, 51-66.
- Yiğit, R., & Yılmaz, H. (2011). İlkretim II. kademe ğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile benlik saygısı arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 335-347.
- Yüksel, G. (1998). Sosyal Beceri Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik alışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 39-48.
- Yüksel, G. (1999). Sosyal beceri eğitiminin niversite ğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 37-45.
- Zigmond, A. S., & Snaith, R. P. (1983). The Hospital Anxiety and Depression Scale. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 67(6), 361-370.